

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL

Pregătirea pentru spovedanie și pentru Sfânta Împărtășanie

Predici la Triod

ediția a treia

Traducere din limba rusă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

editura
Σοφία

București

Cuprins

1.În Duminica vameșului și fariseului	5
2.În aceeași Duminică	11
3.În aceeași Duminică	19
4.În Duminica Fiului Risipitor	23
5.În aceeași Duminică	28
6.În aceeași Duminică	36
7.În Duminica lăsatului sec de carne	42
8.În aceeași Duminică	47
9.În aceeași Duminică	52
10.În Duminica lăsatului sec de brânză	62
11.În aceeași Duminică	66
12.În aceeași Duminică	72
13.În miercurea primei săptămâni a Postului Mare	77
14.În aceeași zi	82
15.În aceeași zi	89
16.În aceeași zi	94
17.În vinerea primei săptămâni a Postului Mare	100
18.În aceeași zi	106
19.În aceeași zi	111
20.În sâmbăta primei săptămâni din Post	119
21.În aceeași zi	123
22.În aceeași zi	126
23.În aceeași zi	131
24.În aceeași zi	135
25.În Duminica Ortodoxiei	139
26.În aceeași Duminică	145

Respect pentru oameni și cărți

27.În aceeași Duminică	152
28.În Duminica sfântului Grigorie Palama	158
29.În aceeași Duminică	165
30.În aceeași Duminică	170
31.În aceeași Duminică	175
32.În aceeași Duminică	180
33.În Duminica închinării sfintei Cruci.	185
34.În aceeași Duminică	191
35.În aceeași Duminică	198
36.În aceeași Duminică	204
37.În aceeași Duminică	209
38.În Duminica sfântului Ioan Scărarul	215
39.În aceeași Duminică	221
40.În aceeași Duminică	228
41.În aceeași Duminică	234
42.În Duminica sfintei Maria Egipteanca	241
43.În aceeași Duminică	247
44.În aceeași Duminică	257
45.În aceeași Duminică	262
46.În Marțea Mare.	268
47.În Miercurea Mare	273
48.În Joia Mare	278
49.În aceeași zi.	283
50.În aceeași zi.	287

1.

În Duminica vameșului și fariseului

(Luca 18, 10-14)

Iată că au venit din nou săptămânile pregătitoare pentru Marele Post! – Să mulțumim Domnului, Care ne-a învrednicit să apucăm această vreme mântuitoare de suflet! Să ne rugăm ca El să ne ajute și să ne folosim de această vreme potrivit bunelor Lui hotărâri privitoare la noi. În această privință, totuși, nu cred că e nevoie să vă spun prea multe. Nu întâmpinați acest răstimp pentru prima oară; nu o dată ați ascultat tâlcuirea însemnătății acestor zile și arătarea învățăturilor pe care trebuie să le tragem din ele; nu o dată, cred, ați cunoscut și cu lucrul cum sunt petrecute ele în chip ziditor și cum sunt petrecute în chip stricător. Și atunci, ce nevoie mai este de povățuiri întinse? Este îndeajuns să spunem: Frați și părinți! Faceți așa cum deja știți, așa cum vă însuflă conștiința voastră și vă învață cercarea [experiența], numai să se întoarcă toate spre zidirea voastră și mântuirea sufletelor voastre.

Cu toate acestea, nu vreau, totuși, să vă las fără a vă aminti câte ceva, măcar în mare, spre a vă călăuzi la petrecerea în chip mântuitor a răstimpului care a venit.

Sunt unii bolnavi care merg să se trateze la stațiuni. Gândiți-vă cum încep ei din vreme a cugeta la călătoria ce îi așteaptă și cu câtă grijă pregătesc tot ce este de trebuință ca să ajungă repede și ușor la apele vindecătoare

și să se folosească în chip cât mai roditor de răstimpul hotărât pentru tratament. Iată că și la noi s-a apropiat ședința de tratament a sufletelor noastre: sfântul post. Aici și noi ne vom scâlda – în apele de lacrimi ale pocăinței, și vom lua înlăuntrul nostru doctoria cea multvindecătoare – Trupul și Sângele Domnului nostru. Este nevoie să ne pregătim și noi pentru acest tratament – și pe cât e sufletul mai presus de trup, pe atâta și grija noastră pentru tratamentul lui trebuie să fie mai puternică și mai lucrătoare ca la bolnavii amintiți.

Pentru prima dată, nu e nevoie să ne împovărăm cu multe. Să ne îngrijim doar a pătrunde în voile Maicii noastre Biserica și să dăm naștere în noi înșine așezărilor [dispozițiilor] sufletești pregătitoare arătate de către ea. În post să ne ostenim pentru curățirea conștiinței și îndreptarea vieții noastre – iar întrucât reușita acestor osteneli depinde de înmuierea inimii prin străpungere, iată că sfânta Biserică ne pregătește din vreme pentru simțământul acesta și vrea prin felurite mijloace să îl stârneasă și să îl întărească în noi. Acum, prin pilda despre vameș și fariseu ea ne insuflă că cea mai de nădejde cale pentru a ne străpunge este nimicirea în noi înșine a părerii de sine fariseice și înrădăcinarea în inimă a tânguirii de pocăință a vameșului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!“ În duminica următoare, prin pilda despre fiul risipitor ea ne învață că oricât de adâncă ar fi căderea cuiva, dacă cel căzut se întoarce cu inimă înfrântă și smerită către Domnul, strigând: „nu sunt vrednic să mă numesc fiu al Tău; primește-mă ca pe unul dintre argații Tăi“, va fi primit în brațele Părintelui Ceresc Celui Multmilostiv. Dacă sufletul cuiva s-a arătat prea împietrit și nesimțitor, sfânta Biserică, în continuare, vrea să îl frângă, zugrăvindu-i Înfricoșata Judecată. Iar dacă cineva s-a obișnuit până într-atât cu starea sa cea înjositoare întru păcat, că a început să îl socotească pe acesta drept starea

sa firească și nu-și închipuie cele mai bune, sfânta Biserica amintește pentru unul ca acesta de căderea protopărinților, pentru a stârni în inima lui întristarea pentru ceea ce a pierdut și a trezi în el râvna de a redobândi aceasta, aducându-i în gând mărimea pierderii și cât de mult merită să îi pară rău pentru aceasta și să se ostenească pentru a deveni iarăși stăpânitor al moștenirii pierdute.

Iată voile sfintei Biserici a lui Dumnezeu! Pătrundeți în ele și umblați după cum arată Maica voastră cea grijulie!

În ziua de astăzi și în toată săptămâna următoare să luăm lecție de la vameș și fariseu și să învățăm această lecție. Ea este scurtă: nu te nădăjdui în dreptatea ta, ci, cu toată bogăția faptelor tale bune, toată nădejdea mântuirii să ți-o pui în milostivirea lui Dumnezeu, strigând din adâncul sufletului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Privind la fariseu – cel dojenit, să nu credeți că faptele dreptății, cucerniciei, binefacerii și înfrânării aspre nu înseamnă nimic în ochii lui Dumnezeu. Nu! Domnul l-a dojenit pe fariseu nu pentru faptele lui, ci pentru că acesta a început să se laude cu ele, pentru că își pusese în ele toată nădejdea sa, uitând de păcate – de care, bineînțeles, nu era slobod. Deopotrivă, privind la vameș, să nu credeți că păcatele au puțină însemnătate înaintea lui Dumnezeu. Nu! Domnul îl laudă pe vameș nu fiindcă prin păcatele sale s-a pus în starea de a nu fi vrednic nici să privească la cer, ci pentru că, după ce s-a adus aici prin voia sa cea rea, i-a părut rău și s-a străpuns pentru aceasta, așteptând să își afle izbăvire doar în milostivirea lui Dumnezeu – îl laudă pentru această întoarcere de la păcat la Domnul, pentru duhul smereniei și durerii inimii întru care striga: „Doamne, milostiv fii mie, păcătosului!”.

După ce am luat acum ceea ce e adevărat și de la unul și de la celălalt, primim lecția aceasta: ostenește-te și lucrează Domnului cu osârdie, după toată lărgimea poruncilor Lui – însă nădejdea mântuirii să ți-o pui –

toată – în milostivirea lui Dumnezeu. Niciodată nu vei ajunge să fii îndreptat în ochii lui Dumnezeu întotdeauna și în toate: de aceea, oricât ai părea de îndreptat pe dinafară, nu înceta niciodată să strigi din inimă: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!“

Iată lecția: pecetluiți-o în inimile voastre! Drept mijloc, iată ce să faceți: parcurgeți repede în gând viața voastră și uitați-vă dacă nu sunt în ea păcate – cu cuvântul, cu fapta și cu gândul. O! Firește, se vor găsi în ea mulțime de păcate! Dar dacă lucrurile stau așa, cum să nu strigăm fiecare: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!“

Adunați după aceea toate faptele voastre bune – sau cele pe care lauda noastră de sine le socoate drept bune – și vedeți: oare multe vor ieși la socoteală? Câte am putea, și câte am fi datori să facem în cele 365 de zile ale anului; dar ce am făcut?! Și această puținătate să o scoatem la arătare, trâmbițând: „nu sunt ca ceilalți“ – mai ales atunci când împotriva ei stau păcate cărora nu este număr? Fiindcă din cele 24 de ceasuri ale fiecăreia dintre cele 365 de zile ale anului se vor afla, oare, vreunele care să nu fi fost însemnate prin vreun păcat? Iar de vreme ce am priceput acest fapt, cum să nu strigăm: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!“

Și apoi, oare și aceste puține fapte bune sunt curate oare? Oare asupra fiecăreia dintre aceste neputincioase fapte bune se vede răsfrângerea slavei lui Dumnezeu? Ostenindu-ne asupra lor, oare nu am făcut mai mult pe placul nostru și al oamenilor decât pe placul lui Dumnezeu? Iar dacă este așa, cum să punem vreun preț pe ele și, privind la ele, să ne semețim întru înșelare de sine, spunând în sinea noastră: „nu sunt ca ceilalți“? Nu! Puneți, doar, faptele voastre în fața neamăgitoarei oglinzi a dreptei judecăți însemnate în Cuvântul lui Dumnezeu: este greu de crezut că pe fiecare dintre voi conștiința nu-l va îndemna să strige: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!“

RePoate că între voi nîcî nu sunt oameni care ar cuteza să spună în gura mare, laudându-se pe sine: „nu sunt ca ceilalți”; însă eu cred că rar se găsește cineva care să nu fi căzut în părere de sine și încuviințare de sine atunci când prin inimă trec fără cuvinte gânduri ce dau nu puțină însemnătate ostenelilor noastre și lucrării noastre în mijlocul celorlalți. Nici acest simțămînt al mulțumirii de sine nu este bun! Trebuie să simțim, și să simțim adînc, că nu merităm absolut nimic și nu putem pune temei pe nimic din cele ale noastre. Temeiul nostru este unul singur – milostivirea lui Dumnezeu; iar aceste laude lăuntrice de sine trebuie alungate. Un sfânt nevoitor, de fiecare dată când gândul îi spunea: „cutare și cutare lucru este bun la tine”, bănuind că este vorba de o lingușire a vrăjmașului, răspundea: „blestemat să fii tu cu «binele» tău”. Așa făcea sfântul Părinte; cu atît mai mult se cuvine să facem astfel noi, păcătoșii.

În lucrarea duhovnicească nu este nici un gând mai rău decît gândul părerii de sine. El năvălește pieptiș asupra simțămîntului smereniei și îl răcește. Focul nu poate fi pus împreună cu apa – iar străpungerea nu poate viețui împreună cu simțămîntul că ești drept. Precum lovește paralizia organele mișcării, așa și părerea de sine taie toată încordarea puterilor omenești spre bine. Precum roua vătămătoare strică florile minunate, așa și mulțumirea de sine amăgitoare strică în noi tot binele – așa-dar, alegeți, fraților, binele și lepădați răul!

În cântările bisericești, fariseul este asemănat cu cineva care plutește pe mare într-o corabie, iar vameșul care se urgisea pe sine – cu cineva care face același lucru într-o barcă proastă. Pe cel dintâi, însă, l-a înecat furtuna înălțării de sine lovindu-l de stîncă trufiei, iar pe cel din urmă seninul adînc al urgisirii de sine și suflarea lină a suspinelor de pocăință l-au dus fără primejdie la limanul îndreptării Dumnezeiești. În aceleași cântări, fariseul mai

este asemănat cu cineva care merge în car, iar fariseul – cu cineva care merge pe jos. Cel din urmă, însă, adăugând la străpungere smerenia, a luat-o înaintea celui dintâi, care și-a pus în cale stâncile laudei de sine.

Auzind asemenea îndemnuri, fraților, înțelepțiți-vă pentru a alerga în așa fel încât să ajungeți la țintă. În voi mare să fie lacrimile, luntre – defăimarea de sine, vânturi – suspinele, iar glas al vameșului – toate cele pe care le-ați rânduie pentru plutire. Și fără îndoială veți ajunge la limanul milostivirii lui Dumnezeu și veți atinge grabnic țărnul îndreptării, unde veți gusta dulcea tihnă a conștiinței întru atotiertarea lui Dumnezeu.

Să ne dăruiască acest mare bine nouă, tuturor, preaindurata bunătate a lui Dumnezeu! Amin.

12 februarie 1861

2.

În aceeași Duminică

Din ziua de astăzi începe Triodul. Iată, începe să adie a post! Trebuie să ne pregătim de întâmpinarea lui – și nu doar de întâmpinare, ci mai ales pentru scopul în vederea căruia a fost rânduit Postul: pentru pocăință și îndreptarea vieții celei neîndreptate. Și iată că auziți cântarea umilicioasă: „ușile pocăinței deschide-mi, Dătătorule de viață!”

Ușile pocăinței deschide-mi mie! – Dar cine le-a închis? Ele au fost deschise prin cruce: stau și vor sta deschise pentru toți oamenii, atâta vreme cât va dăinui lumea, și pentru fiecare dintre noi, atâta vreme cât mai este suflare de viață în nărilor noastre.

Bun; ușile milostivirii lui Dumnezeu sunt deschise – și cine le-a închis? Să știți că la aceste uși se ajunge prin altele – ușile îndurerării și frângerii inimii. Trebuie să trecem mai întâi prin acestea ca să ajungem la ușile milostivirii. Îndurerează-te și frânge-ți inima, și Domnul te va primi!

„Frânge-ți inima” – iar inima nu se frânge; „îndurerează-te” – dar ea nu vrea să se îndurereze. Și iată că omul este zăvorât în sine prin împietrirea inimii – și neavând putere să se biruie pe sine, strigă către Milostivul Dumnezeu: „ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață!” Ușa ta este întotdeauna deschisă, Doamne; a mea însă este închisă, și nu am pe unde să ies! Deschide-mi